[17] Seat No: ________

No. of Printed Pages: 02

Sardar Patel University

M. A. Examination I[st] Semester (CBCS) Sanskrit

Wednesday Date: 19/10/2016 Time: 10.00 a.m. to 01.00 p.m.

PA01C SAN06: **Indian Philosophy:** Shankarabhashya of Shankaracharya (Adhyaya-I, Selected Sutras) & Jain - Bauddha Darshana (of Sarvadarshanasangraha)

Total Marks: 70

પ્ર-૧ બહુવિકલ્પીય પ્રશ્નો (બધા ફરજિયાત): (૧૦)

૧. શંકરાચાર્યના મતે આત્મા-અનાત્મા વચ્ચે કોનાથી વિરોધ નથી ?

(A) જ્ઞાન (B) સ્વરૂપ

(C) પ્રમાણ (D) વ્યવહાર

૨. अथातो ब्रह्मजिज्ञासा। સૂત્રમાં આચાર્ય શંકરના મતે अथ શબ્દ કયા અર્થમાં પ્રયોજાયો છે ?

(A) મંગલ (B) આરંભ

(C) પૂર્વપ્રકૃતાપેક્ષા (D) આનન્તર્ય

૩. શાંકરભાષ્ય પરની વાચસ્પતિમિશ્રની ટીકાનું નામ આપો.

(A) ભામતી (B) ન્યાયનિર્ણય

(C) રત્નપ્રભા (D) કલ્પતરુ

૪. બ્રહ્મસૂત્રના ચતુર્થ અધ્યાયનું નામ આપો.

(A) અવિરોધાધ્યાય (B) સમન્વયાધ્યાય

(C) ફલાધ્યાય (D) સાધનાધ્યાય

૫. विज्ञानमानन्दं ब्रह्म रातेर्दातुः परायणम्। આ શ્રુતિવાક્ય કયા ઉપનિષદમાં આવે છે ?

(A) બૃહદારણ્યક (B) છાંદોગ્ય

(C) તૈત્તિરીય (D) શ્વેતાશ્વતર

૬. सर्वं शून्यं એ મત કોનો છે ?

(A) વૈભાષિક (B) માધ્યમિક

(C) સૌત્રાન્તિક (D) યોગાચાર

૭. प्रागुक्तस्कन्धद्वयसम्बन्धजन्यः सुखदुःखादिप्रत्ययप्रवाहो _____ स्कन्धः।

(A) वेदना (B) संस्कार

(C) विज्ञान (D) रूप

૮. બૌદ્ધ સિદ્ધાન્તમાં પૂજા પ્રસિદ્ધ છે.

(A) ષોડશોપચારસ્થાન (B) દ્વાદશસ્થાન

(C) એકાદશસ્થાન (D) પંચાક્ષરસ્થાન

૯. रुचिर्जिनोक्ततत्त्वेषु सम्यक् _____ उच्यते।

(A) ज्ञानम्। (B) प्रमाणम्।

(C) मन। (D) श्रद्धानम्।

૧૦. कतिविधः अस्तिकायः ?

(A) सप्तविधः। (B) अष्टविधः।

(C) पञ्चविधः। (D) नवविधः।

પ્ર- ૨ આદિશંકરાચાર્યના મતે બ્રહ્મનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરો. (૧૫)

અથવા

પ્ર- ૨ નોંધ લખો (૧૫)

૧. આદિશંકરાચાર્યનું જીવન

૨. સાધનચતુષ્ટય

પ્ર- ૩ (અ) ગમે તે એક સાનુવાદ સમજાવો: (૦૬)

૧. तथापि अन्योन्यस्मिन् अन्योन्यात्मकताम् अन्योन्यधर्मांश्च अध्यस्य इतरेतराविवेकेन, अत्यन्तविविक्तयोर्धर्म-धर्मिणोर्मिथ्याज्ञाननिमित्तः सत्यानृते मिथुनीकृत्य, अहमिदं ममेदमिति नैसर्गिकोऽयं लोकव्यवहारः। आह-कोऽयमध्यासो नामेति। उच्यते- स्मृतिरूपः परत्र पूर्वदृष्टावभासः। तं केचिदन्यत्रान्यधर्माध्यास इति वदन्ति। केचित्तु यत्र यदध्यासस्तद्विवेकाग्रहनिबन्धनो भ्रम इति। अन्ये तु यत्र यदध्यासस्तस्यैव विपरीतधर्मत्व-कल्पनामाचक्षते इति।

૨. वाक्यशेषबलेन प्राणशब्दस्य ब्रह्मविषयतायां प्रतीयमानायां संनिधानस्याऽकिञ्चित्करत्वात्। यत्पुनः प्राण-शब्दस्य पञ्चवृत्तौ प्रसिद्धतरत्वम्, तदाकाशशब्दस्येव प्रतिविधेयम्। तस्मात्सिद्धं प्रस्तावदेवतायाः प्राणस्य ब्रह्मत्वम्। अत्र केचिदुदाहरन्ति-'प्राणस्य प्राणम्' 'प्राणबन्धनं हि सोम्य मनः' इति च। तदयुक्तम्। शब्दभेदात् प्रकरणाच्च संशयानुपपत्तेः। यथा पितुः पितेति प्रयोगेऽन्यः पिता षष्ठीनिर्दिष्टोऽन्यः प्रथमानिर्दिष्टः पितुः पितेति गम्यते, तद्वत् प्राणस्य प्राणम् इति।

પ્ર- ૩ (બ) આનન્દમયાધિકરણનો સાર આપો. (૦૯)

અથવા

પ્ર- ૩ (બ) વૈશ્વાનરાધિકરણનો સાર આપો. (૦૯)

પ્ર- ૪ (અ) ગમે તે એક સાનુવાદ સમજાવો: (૦૪)

૧. अस्यार्थः-ज्ञानावरणक्षयोपशमे सति इन्द्रियमनसी पुरस्कृत्य व्यापृतः सन् यथार्थं मनुते मतिः। ज्ञानावरण-क्षयोपशमे सति मतिजनितं स्पष्टं ज्ञानं श्रुतम्। असम्यग्दर्शनादिगणजनितक्षयोपशमनिमित्तम् अवच्छिन्नविषयं ज्ञानमवधिः। ईर्ष्यान्तरायज्ञानावरणक्षयोपशमे सति परमनोगतस्यार्थस्य स्फुटं परिच्छेदकं ज्ञानं मनःपर्यायः।

૨. ननु भेदाभेदयोः परस्परपरिहारेणावस्थानादन्यतरस्यैव वास्तवत्वादुभयात्मकमयुक्तमिति चेत्तदयुक्तम्, बाधे प्रमाणाभावात्। अनुपलम्भो हि बाधकं प्रमाणं न सोऽस्ति समस्तेषु वस्तुष्वनेकरसात्मकत्वस्य स्याद्वादिनो मते सुप्रसिद्धत्वादित्यलम्। अपरे पुनः जीवाजीवयोरपरं प्रपञ्चमाचक्षते जीवाकाशधर्माधर्मपुद्गलास्तिकायभेदात्।

પ્ર- ૪ (બ) જૈનોના મતે સપ્તપદાર્થ વિશે નોંધ લખો. (૧૧)

અથવા

પ્ર- ૪ (બ) જૈનોના મતે સપ્તભંગીનય વિશે નોંધ લખો. (૧૧)

પ્ર-૫ (અ)ગમે તે એક સાનુવાદ સમજાવો: (૦૪)

૧. शिष्यैस्तावद्योगश्चाचारश्चेति द्वयं करणीयम्। तत्राप्राप्तस्यार्थस्य प्राप्तये पर्यनुयोगो योगः, गुरूक्तस्यार्थ-स्याङ्गीकरणमाचारः, गुरूक्तस्याङ्गीकरणादुत्तमाः, पर्यनुयोगस्याकरणादधमाश्च। अतस्तेषां माध्यमिका इति प्रसिद्धिः। गुरूक्तभावनाचतुष्टयं बाह्यार्थस्य शून्यत्वाञ्चाङ्गीकृत्यान्तरस्य शून्यत्वाञ्चाङ्गीकृतं कथमिति पर्य्यनुयोगस्य करणात् केषाञ्चिद् योगाचारप्रथा।

૨. तत्र ग्रहणं निर्विकल्पकरूपं प्रमाणं कल्पनापोढत्वात्। अध्यवसायः सविकल्पकरूपोऽप्रमाणं कल्पनाज्ञान-त्वात्। तदुक्तम्- ''कल्पनापोढमभ्रान्तं प्रत्यक्षं निर्विकल्पकम्। विकल्पोवस्तुनिर्भासादसंवादादुपप्लवः।।'' इति। ''ग्राह्यं वस्तुप्रमाणं हि ग्रहणं यदितोऽन्यथा। न तद्वस्तु न तन्मानं शब्दलिङ्गेन्द्रियादिजम्।।'' इति च।

પ્ર- ૫ (બ) આર્યસત્ય વિશે નોંધ લખો. (૧૧)

અથવા

પ્ર- ૫ (બ) બૌદ્ધોના મતે પંચસ્કન્ધ. (૧૧)

—x—

②